Fra: Andrés Sorbera[andres.sorbera@gmail.com]
Mottatt: 22.10.2026 23:31:33
Til: Utdanningsdirektoratet[post@udir.no]
Tittel: Høringsinnspill: Fremmedspråk i framtidas videregående opplæring

---

You don't often get email from andres.sorbera@gmail.com. Learn why this is important

Til Utdanningsdirektoratet

Sak: Innspillsrunde om framtidas vidaregåande opplæring
Tema: Forslaget om å gjøre fremmedspråk valgfritt på studieforberedende utdanningsprogram

Innledning

Jeg viser til Utdanningsdirektoratets innspillsrunde om framtidas videregående opplæring, og ønsker særlig å kommentere forslaget om å fjerne fremmedspråk som obligatorisk fellesfag i studieforberedende opplæring.

Jeg støtter målsettingen om en videregående skole som gir elevene større mulighet til fordypning, mer relevant undervisning og bedre forberedelse til høyere utdanning og arbeidsliv. Dagens fag- og timefordeling har svakheter som det er gode grunner til å diskutere.

Samtidig mener jeg at forslaget om å gjøre fremmedspråk valgfritt reiser vesentlige spørsmål som ikke er tilstrekkelig avklart.

Det er særlig grunn til å undersøke konsekvensene for:

- Norges samlede språk- og kulturkompetanse.
- Likeverdige utdanningsmuligheter i hele landet.
- Elevenes mulighet til å videreutvikle språkkunnskaper fra ungdomsskolen.
- Rekrutteringen til fremmedspråkstudier og språklærerutdanning.
- Sosiale forskjeller i tilgangen til språkkompetanse.
- Norsk arbeidslivs internasjonale konkurranseevne.
- Elevenes langsiktige utdannings- og karrieremuligheter.

Min hovedbekymring er at reformen kan føre til at flere elever får større individuell valgfrihet på papiret, samtidig som færre elever får reell mulighet til å lære fremmedspråk.

Jeg vil derfor oppfordre Utdanningsdirektoratet til å gjennomføre en grundigere konsekvensutredning før det tas stilling til fremmedspråkenes framtidige plass i studieforberedende opplæring.

1. Forslaget kan forsterke en allerede dokumentert nedgang i fremmedspråk

Fremmedspråkene er allerede under press i norsk utdanning.

Statistisk sentralbyrås statistikk over fremmedspråk som fellesfag i videregående viser følgende utvikling mellom skoleårene 2014–2015 og 2024–2025:

Språk	2014–2015	2024–2025	Endring
Fransk	11 438	7 540	−34,1 %
Tysk	25 929	23 410	−9,7 %
Spansk	30 185	31 517	+4,4 %

Dette er registrerte elevtall, ikke andeler av årskullene. Tallene alene kan derfor ikke forklare årsakene til utviklingen. De dokumenterer imidlertid at deltakelsen i fransk og tysk har gått tilbake i perioden, mens spansk har hatt en svak økning.

Universitets- og høgskolerådet viste i forbindelse med Fremmedspråkkonferansen 2025 til ytterligere utfordringer:

- Omfanget av fransk, tysk og spansk i høyere utdanning er redusert med rundt 30 prosent siden 2016.
- Det er 35 færre ungdomsskoler som tilbyr fransk enn i 2019.
- Det er 60 færre ungdomsskoler som tilbyr tysk enn i 2019.

Dette gir grunn til bekymring for en utvikling der redusert undervisningstilbud i skolen fører til færre elever som fortsetter med språk, svakere rekruttering til høyere utdanning og på sikt et mindre grunnlag for å utdanne kvalifiserte språklærere.

Et slikt forløp kan bli selvforsterkende.

Når fremmedspråk ikke lenger er obligatorisk, vil etterspørselen i større grad avhenge av elevenes aktive fagvalg. Dersom elevtallet blir for lavt, kan skoleeiere få økonomiske og organisatoriske grunner til å redusere tilbudet ytterligere.

Jeg ber derfor om at Utdanningsdirektoratet dokumenterer hvordan en overgang til valgfritt fremmedspråk forventes å påvirke elevtallene i hvert enkelt språk, og hvordan direktoratet vil motvirke ytterligere nedbygging av eksisterende fagmiljøer.

Kilder: SSB (2026), UHR (2025).

2. Internasjonale erfaringer viser at valgfrihet kan føre til betydelig redusert deltakelse

Erfaringene fra England

England gir et relevant eksempel på konsekvensene av å gjøre fremmedspråk valgfritt.

I 2004 ble kravet om obligatorisk fremmedspråk fjernet for elever i den delen av engelsk ungdoms- og videregående opplæring som leder fram til GCSE-eksamen, normalt ved 16-årsalderen.

Ifølge den britiske skoleinspeksjonen Ofsted falt andelen elever som tok GCSE i et moderne fremmedspråk raskt til 47 prosent i 2007.

En rapport fra House of Lords Library, publisert i desember 2025, bekrefter at endringen ble etterfulgt av betydelig redusert deltakelse, og beskriver utfordringer med språktilbud, rekruttering av lærere og videreføring til høyere utdanning.

Erfaringene viser også sosiale forskjeller.

En studie fra University of Cambridge, omtalt i rapporten fra House of Lords Library, fant at elever fra økonomisk vanskeligstilte områder oftere gikk på skoler der fremmedspråk ble prioritert lavere. Forskjellene i språkdeltakelse handlet dermed ikke nødvendigvis om at disse elevene var mindre interesserte i språk, men om hvilke fag skolene faktisk tilbød og prioriterte.

Dette er særlig relevant for norsk skole.

Endringen i England gjaldt et annet alderstrinn enn den norske reformen og ble påvirket av flere forhold. Resultatene kan derfor ikke overføres direkte til Norge eller brukes til å beregne hvor mange norske elever som vil slutte med fremmedspråk.

De viser likevel at det er en reell risiko for redusert deltakelse når et fag går fra å være obligatorisk til å være valgfritt.

Det er derfor utilstrekkelig å forutsette at interesserte elever fortsatt vil velge fremmedspråk.

Utdanningsdirektoratet bør beregne hvordan endret fagstatus kan påvirke deltakelsen, og særskilt undersøke konsekvensene for elever ved små skoler og skoler med begrenset fagtilbud.

Kilder: Ofsted (2021), House of Lords Library (2025).

3. Forslaget kan skape større geografiske forskjeller

En av de mest alvorlige svakhetene ved å gjøre fremmedspråk valgfritt er muligheten for at tilbudet blir ulikt mellom skoler.

Store videregående skoler i byene har gjerne et større elevgrunnlag og bedre forutsetninger for å opprette grupper i flere språk.

Mindre skoler kan derimot få problemer med å opprettholde undervisning i fransk, tysk eller spansk dersom antallet elever som velger faget, blir for lavt.

Dette kan føre til at språkvalget i praksis blir avhengig av postnummer.

En elev ved en stor skole kan potensielt velge mellom flere fremmedspråk, mens en elev ved en mindre skole ikke får tilbud om noen av dem.

I distriktene kan alternativet bli å reise langt, bytte skole eller delta i fjernundervisning.

I et svar til Stortinget 20. oktober 2026 understreket kunnskapsministeren at det ennå ikke er tatt stilling til om fjernundervisning skal brukes som løsning for flere fag.

Dette viser at et sentralt spørsmål om faktisk tilgjengelighet fremdeles er uavklart.

Fjernundervisning kan være et nyttig supplement, men er ikke uten videre likeverdig med ordinær undervisning. Språklæring krever regelmessig muntlig samhandling, veiledning, tilbakemeldinger og mulighet til å praktisere språket med andre.

Jeg ber derfor om at en eventuell modell med valgfritt fremmedspråk ledsages av nasjonale krav til tilgjengelighet, finansiering og undervisningskvalitet, slik at valgfriheten blir reell uavhengig av bosted.

Kilder: Stortinget, skriftlig spørsmål nr. 15:183 (2026–2027); House of Lords Library (2025).

4. Internasjonale sammenligninger viser at det finnes andre modeller

Det er relevant å undersøke hvordan andre europeiske land organiserer språkfagene.

Danmark: På det danske studieforberedende stx-løpet er et andre fremmedspråk fortsatt obligatorisk. Elevene kan blant annet velge et videreføringsspråk eller et nybegynnerspråk, med ulike nivåkrav.

Sverige: Fremmedspråk inngår i varierende omfang i flere studieforberedende programmer, blant annet økonomi, naturvitenskap og samfunnsvitenskap. Svenske regler om gymnasieskolen inneholder også krav om at fransk, spansk og tysk skal tilbys. Sverige kombinerer dermed variasjon mellom utdanningsprogrammer med nasjonale bestemmelser om språktilbudet.

Finland: Elever i allmenn studieforberedende opplæring følger opplæring i språk etter nasjonale krav, med muligheter for ytterligere språkvalg. Den finske modellen bygger imidlertid på en annen språksituasjon, ettersom finsk og svensk er nasjonalspråk og inngår i opplæringen.

Eurostat rapporterte at 60,0 prosent av elevene i allmenn studieforberedende opplæring i EU lærte minst to fremmedspråk i 2023. Statistikken omfatter språk som inngår i obligatoriske fag eller obligatoriske valgmuligheter. Ulike nasjonalspråklige ordninger og statistiske definisjoner gjør at tallene må tolkes med forsiktighet.

Eksemplene viser likevel at økt valgfrihet og videreføring av et nasjonalt språkfaglig grunnlag ikke trenger å være motsetninger.

Norge bør derfor ikke behandle spørsmålet som et valg mellom dagens ordning uendret og full frivillighet.

Jeg ber Utdanningsdirektoratet utrede alternative modeller som kombinerer obligatorisk grunnleggende språkkompetanse med større frihet i timetall, nivå og fordypning.

Kilder: Undervisningsministeriet i Danmark, Skolverket, Finnish National Agency for Education og Eurostat.

5. Fremmedspråk er relevant på tvers av alle de foreslåtte studieretningene

Forslaget om seks nye studieforberedende retninger skal skape bedre sammenheng mellom videregående opplæring, høyere utdanning og arbeidsliv.

Det er et forståelig mål.

Samtidig blir det problematisk dersom fremmedspråk i hovedsak knyttes til retningen kommunikasjon, språk og medier.

Språkkompetanse har betydning langt utover språkstudier og mediefag.

Innen naturvitenskap og teknologi er internasjonalt forskningssamarbeid og kontakt med utenlandske virksomheter viktig.

Innen næringsliv, ledelse og økonomi kan kunnskaper i handelspartneres språk bidra til bedre kommunikasjon, kunde- og leverandørforståelse og forhandlinger.

Innen helse er kommunikasjon med mennesker med ulik språklig bakgrunn en sentral del av arbeidslivet.

Innen samfunnsvitenskap og historie gir språkkunnskaper tilgang til flere primærkilder, samfunnsperspektiver og kulturelle sammenhenger.

Innen estetiske fag kan språk være et verktøy for internasjonalt kunstnerisk samarbeid, utdanning og formidling.

Det er derfor viktig å skille mellom det å utdanne språkspesialister og det å gi framtidige fagpersoner en grunnleggende internasjonal språkkompetanse.

Ingen forventer at alle ingeniører, sykepleiere eller økonomer skal ha fremmedspråk som spesialfelt. Men det innebærer ikke at språkkompetanse mangler verdi i disse yrkene.

Engelsk vil fortsatt være sentralt. Samtidig finnes det internasjonale sammenhenger der kunnskaper i andre språk kan gi bedre tilgang til informasjon, kulturforståelse og relasjoner.

SSBs statistikk over kompetansebehov i norske foretak viser riktignok at andre fremmedspråk enn engelsk sjelden ble oppgitt blant foretakenes tre viktigste framtidige kompetanseområder i 2020. Dette understreker behovet for å begrunne arbeidslivsargumentet presist, og ikke fremstille alle språk som like etterspurte i alle sektorer.

Men slike målinger av de tre høyest prioriterte kompetansebehovene gir ikke nødvendigvis et fullstendig bilde av verdien av supplerende språkkompetanse i internasjonalt orienterte virksomheter.

Jeg ber om at Udir undersøker behovet for fremmedspråk på tvers av fagretningene og ikke utelukkende behandler språk som kompetanse for elever som ønsker å spesialisere seg i språkfag.

Kilder: Udir (2026), SSB (2026).

6. Valgfrihet kan svekke kontinuiteten mellom ungdomsskolen og videregående

Mange elever bruker tre år på å lære fremmedspråk gjennom ungdomsskolen.

Dersom fremmedspråk blir valgfritt i videregående, er det risiko for at en større andel elever avslutter språkopplæringen før de har fått videreutviklet ferdighetene sine.

Dette kan redusere muligheten til å bygge videre på kunnskaper elevene allerede har investert betydelig tid i å tilegne seg.

Det kan dessuten påvirke fagvalgene på ungdomsskolen.

Liedutvalget vurderte denne problemstillingen i NOU 2019:25. Utvalget mente at å fjerne kravet om fremmedspråk i videregående sannsynligvis ville føre til at færre elever valgte det på ungdomstrinnet.

Utvalget anbefalte derfor å beholde obligatorisk fremmedspråk, samtidig som det foreslo å redusere timetallet og fjerne kravet om tre års fremmedspråk for elever som ikke hadde hatt faget på ungdomsskolen.

Det er verdt å merke seg at dette ikke var en anbefaling om å bevare dagens ordning uten endringer, men om å gjøre den mer fleksibel.

Udir bør undersøke hvordan endringene i videregående vil påvirke språkvalgene på ungdomstrinnet, og forklare hvorfor en annen løsning nå eventuelt vurderes som mer hensiktsmessig enn Liedutvalgets anbefaling.

Kilde: NOU 2019:25, kapittel 5.

7. Større valgfrihet kan gi sosialt skjevfordelte resultater

En viktig målsetting for norsk utdanning er at elevenes muligheter ikke skal bestemmes av foreldrenes utdanning, familiens økonomi eller geografiske tilhørighet.

Obligatoriske fellesfag kan bidra til at elever møter kunnskapsområder de ellers ikke ville valgt selv.

Når et fag blir valgfritt, får rådgivning, informasjon, foreldrestøtte, skolekultur og tilgjengelige tilbud større betydning for hvem som velger det.

Erfaringene fra England illustrerer hvordan dette kan føre til ulike muligheter mellom elevgrupper.

Et mulig utfall i Norge er at fremmedspråk i større grad blir valgt av elever som allerede har høy faglig motivasjon, sterke skoleprestasjoner eller god kjennskap til betydningen av språkkompetanse.

Dette er en risiko som bør undersøkes empirisk, ikke en utvikling som kan tas for gitt.

Det er særlig viktig at skolene ikke begrenser elevenes langsiktige muligheter gjennom fagvalg de tar i ung alder, uten tilstrekkelig informasjon om konsekvensene.

Udir bør derfor vurdere hvordan ulike modeller påvirker deltakelsen etter kjønn, sosioøkonomisk bakgrunn, karaktergrunnlag, innvandrerbakgrunn og geografi.

8. Utfordringene med dagens fremmedspråkkrav må tas på alvor

Det finnes også tungtveiende argumenter for å endre dagens ordning.

I en NIFU-rapport publisert i 2026 fremheves matematikk og fremmedspråk som fag med særlig høy andel stryk eller manglende vurdering blant elever med svake grunnskolekarakterer.

Rapporten bygger på registerdata fra elever som avsluttet grunnskolen i 2010–2012 og ble fulgt videre fram til 2021. Funnene gir verdifull innsikt, men beskriver ikke direkte resultatene for dagens elevkull.

SSBs analyse fra 2024 viser dessuten at dagens fremmedspråkkrav kan være særlig krevende for elever uten fremmedspråk fra grunnskolen. Blant annet kan elever med kort botid i Norge ha behov for å prioritere norsk og engelsk.

Samtidig viser analysen at flerspråklige elever i noen tilfeller benytter privatisteksamen eller godskriving av kompetanse i språk de allerede behersker.

Dette er viktige funn.

Men at dagens ordning har svakheter, innebærer ikke nødvendigvis at full valgfrihet er den eneste eller mest hensiktsmessige løsningen.

Andre muligheter bør vurderes, blant annet:

- Redusert obligatorisk timetall.
- Mulighet for ulike progresjonsløp.
- Fjerning av dagens særskilte treårskrav for elever uten fremmedspråk fra ungdomsskolen.
- Bedre tilpasset opplæring og vurdering.
- Fleksible muligheter til å dokumentere allerede opparbeidet flerspråklig kompetanse.
- Mer praktisk og kommunikativ språkopplæring.
- Frivillig videre fordypning for elever som ønsker høyere kompetansenivå.

Det er viktig å utvikle en modell som både tar hensyn til elever som opplever språkfaget som vanskelig, og opprettholder tilgangen til språkkompetanse for hele elevgruppen.

Kilder: NIFU (2026), SSB (2024).

9. Samfunnets langsiktige behov kan bli underordnet kortsiktige fagvalg

Et skolefag bør ikke vurderes utelukkende ut fra hvor mange elever som ønsker å velge det på et bestemt tidspunkt.

Videregående opplæring har også et langsiktig samfunnsoppdrag.

Fag kan ha betydning for samfunnets samlede kompetanse selv om ikke alle elever umiddelbart opplever dem som relevante.

Dette gjelder blant annet demokratiforståelse, historie, naturvitenskap, matematikk og språk.

Språkkompetanse utvikles over tid, og god kompetanse krever kontinuitet. Dersom deler av det nasjonale språktilbudet bygges ned, kan det ta lang tid å gjenoppbygge kvalifiserte fagmiljøer.

Det er derfor nødvendig å vurdere mer enn elevenes individuelle preferanser.

Jeg mener spesielt at Utdanningsdirektoratet bør undersøke om reformen kan føre til:

1. Færre elever med kompetanse i andre fremmedspråk enn engelsk.
2. Redusert mulighet for videre språklig fordypning.
3. Nedleggelse av språkundervisning ved mindre videregående skoler.
4. Svakere rekruttering til språklærerutdanning.
5. Redusert språkfaglig bredde ved universiteter og høyskoler.
6. Mindre geografisk og sosial likhet i opplæringstilbudet.

Dette er mulige konsekvenser som bør utredes før reformen vedtas, ikke utfall som allerede er dokumentert for den foreslåtte modellen.

10. Konkrete forslag til videre arbeid

På bakgrunn av kunnskapsgrunnlaget vil jeg foreslå følgende tiltak og alternative løsninger:

1. Bevar et felles grunnlag i fremmedspråk på studieforberedende utdanningsprogram.

Utdanningsdirektoratet bør utrede en modell der fremmedspråk fortsatt inngår i den felles studieforberedende opplæringen, men med større fleksibilitet enn i dag.

En mulighet er å redusere det obligatoriske timetallet og samtidig gi elevene anledning til å velge videre fordypning.

Dette vil kunne ivareta både samfunnets behov for bred språkkompetanse og elevenes behov for større valgfrihet.

2. Skill mellom grunnleggende språkkompetanse og spesialisering.

Fremmedspråk bør ikke utelukkende knyttes til retningen kommunikasjon, språk og medier.

En grunnleggende språkkompetanse er relevant innenfor samtlige foreslåtte studieforberedende retninger.

Samtidig bør elever med særlig interesse for språk få mulighet til å fordype seg på et høyere nivå.

Det bør derfor skilles mellom fremmedspråk som del av den brede allmenndannelsen og fremmedspråk som spesialisering.

3. Sikre et reelt språktilbud over hele landet.

Dersom fremmedspråk blir valgfritt, bør det etableres nasjonale rammer som sikrer at elevene faktisk får mulighet til å velge språkopplæring.

Uten slike rammer risikerer man at fremmedspråk blir et tilbud som i hovedsak finnes ved store videregående skoler.

Det bør derfor utredes:

- Minimumskrav til tilgjengelighet av fremmedspråk.
- Økonomiske ordninger som gjør det mulig å opprettholde språktilbud ved mindre skoler.
- Regionale samarbeidsmodeller mellom videregående skoler.
- Kvalitetssikrede digitale og hybride undervisningsløsninger der ordinær undervisning ikke er praktisk mulig.
- Tiltak for å opprettholde undervisning i flere språk, ikke bare det språket som til enhver tid har størst etterspørsel.

Valgfrihet bør ikke være avhengig av bosted eller størrelsen på skolen eleven går på.

4. Gjennomfør en grundig konsekvensanalyse før fremmedspråk eventuelt blir valgfritt.

Utdanningsdirektoratet bør analysere hvordan forslaget kan påvirke:

- Antallet elever som velger fremmedspråk.
- Rekrutteringen til de enkelte språkene.
- Språktilbudet ved skoler i distriktene.
- Behovet for språklærere og rekrutteringen til språklærerutdanning.
- Overgangen mellom ungdomsskole, videregående og høyere utdanning.
- Forskjeller mellom elevgrupper med ulik sosial og økonomisk bakgrunn.
- Tilgangen til internasjonal kompetanse i norsk arbeidsliv.

Analysen bør omfatte flere mulige modeller og være basert på realistiske forutsetninger om elevenes fagvalg og skoleeiernes økonomiske rammer.

Det bør også gjennomføres en vurdering av mulige langtidsvirkninger, ettersom redusert rekruttering til språkfag kan få konsekvenser som først blir tydelige etter mange år.

5. Undersøk erfaringene fra andre land systematisk.

England har erfart betydelig redusert deltakelse i fremmedspråk etter at kravet om obligatorisk språk ble fjernet for elever i den aktuelle delen av skoleløpet.

Samtidig har blant annet Danmark og Sverige organisert studieforberedende opplæring med fortsatt obligatoriske språkinnslag i flere utdanningsløp.

Norge bør undersøke hvilke forhold som påvirker resultatene av de ulike ordningene, herunder fagstruktur, lærerrekruttering, sosiale forskjeller og krav til skolenes tilbud.

En internasjonal sammenligning bør også vurdere hvordan landene kombinerer elevenes valgfrihet med samfunnets behov for språkkompetanse.

6. Styrk kvaliteten og relevansen i språkopplæringen.

Dersom en viktig begrunnelse for å gjøre fremmedspråk valgfritt er at elever opplever faget som krevende eller lite relevant, bør dette også møtes gjennom pedagogiske tiltak.

Det bør blant annet vurderes:

- Mer praktisk og muntlig kommunikasjon.
- Tydeligere kobling mellom fremmedspråk og elevenes framtidige studie- og yrkesmuligheter.
- Mer systematisk tilpasset opplæring.
- Bedre sammenheng mellom ungdomsskole og videregående.
- Større variasjon i arbeidsmåter og vurderingsformer.
- Økt mulighet for internasjonalt samarbeid og autentisk språkbruk.

Utfordringer med motivasjon og mestring bør ikke automatisk føre til at et fag mister sin plass i den felles opplæringen.

7. Ivareta elever med ulike språklige forutsetninger.

Dagens krav kan være særlig krevende for elever som ikke har hatt fremmedspråk på ungdomsskolen, eller som samtidig har behov for omfattende opplæring i norsk og engelsk.

Disse utfordringene må tas på alvor.

Det bør derfor utvikles fleksible progresjonsløp og alternative måter å oppnå eller dokumentere kompetanse på.

Elever som allerede behersker andre språk, bør også få bedre mulighet til å få denne kompetansen anerkjent.

Målet bør være en ordning som gir flere elever mulighet til å mestre fremmedspråk, uten å senke ambisjonsnivået for språkkompetanse i norsk skole.

8. Vurder en mellommodell før full valgfrihet innføres.

Jeg mener Utdanningsdirektoratet bør undersøke en mellommodell der fremmedspråk fortsatt inngår i studieforberedende opplæring, men med et redusert obligatorisk omfang og muligheter for individuell tilpasning.

En slik modell kan eksempelvis innebære:

- Et felles minimumsomfang for fremmedspråk.
- Mulighet for fordypning gjennom valgfrie moduler.
- Tilpassede løp for elever som ikke har hatt fremmedspråk på ungdomsskolen.
- Mulighet for å dokumentere tilsvarende kompetanse gjennom tidligere språkkunnskaper.
- Nasjonale tiltak som sikrer et tilgjengelig og variert språktilbud.

Før en eventuell innføring bør modellen vurderes opp mot full valgfrihet, både med hensyn til elevenes gjennomføring og samfunnets langsiktige kompetansebehov.

11. Avsluttende vurdering

Reformen av videregående opplæring representerer en viktig anledning til å utvikle en mer relevant, fleksibel og framtidsrettet skole.

Det er positivt at Utdanningsdirektoratet ønsker å styrke elevenes muligheter til fordypning og legge bedre til rette for ulike interesser og forutsetninger.

Samtidig må større valgfrihet ikke forstås som et mål som automatisk gir bedre utdanning.

En viktig del av skolens samfunnsoppdrag er å gi elevene kunnskaper og ferdigheter de ikke nødvendigvis ville valgt på egen hånd, men som kan vise seg å være verdifulle senere i livet.

Fremmedspråk er en del av denne brede kompetansen.

Språklæring handler ikke bare om å beherske grammatikk og ordforråd. Det handler også om å utvikle evnen til å forstå andre mennesker, kommunisere på tvers av kulturelle grenser og møte andre samfunn med større innsikt og selvstendighet.

I en tid preget av internasjonalt samarbeid, migrasjon, teknologisk utvikling og økende global gjensidig avhengighet, er det relevant å spørre om norsk skole bør redusere eller videreutvikle den språklige bredden i opplæringen.

At engelsk fungerer som et internasjonalt fellesspråk, innebærer ikke at andre språk mister sin betydning.

Digitale oversettelsesverktøy og kunstig intelligens kan redusere enkelte praktiske språkbarrierer, men erstatter ikke uten videre den kulturelle forståelsen, den direkte kommunikasjonen og de mellommenneskelige relasjonene som språkkunnskaper kan legge til rette for.

Det er også verdt å stille spørsmål ved hvilken betydning språkkompetanse vil ha i et langsiktig perspektiv.

Skolens oppgave er ikke bare å forberede elevene på arbeidsmarkedets umiddelbare behov, men også å gi dem et solid grunnlag for å møte framtidige samfunnsendringer.

En reform som gjør fremmedspråk valgfritt, kan gi enkelte elever større frihet og bedre mulighet til å prioritere andre fag. Samtidig kan den medføre at færre elever utvikler kompetanse i språk utover norsk og engelsk.

Dersom dette skjer samtidig med redusert språktilbud, svakere lærerrekruttering og større geografiske forskjeller, kan konsekvensene bli vanskelige å reversere.

Det bør derfor ikke være tilstrekkelig å konstatere at elever fortsatt *kan* velge fremmedspråk.

Det avgjørende spørsmålet er om de faktisk vil få anledning til det, og om den foreslåtte modellen ivaretar både den enkelte elevens muligheter og samfunnets langsiktige behov.

Avsluttende oppfordring

På denne bakgrunnen oppfordrer jeg Utdanningsdirektoratet til å:

1. **Revurdere forslaget om å fjerne fremmedspråk som obligatorisk del av studieforberedende opplæring**, og utrede mellommodeller som kombinerer et felles språkfaglig grunnlag med større fleksibilitet.
2. **Gjennomføre en grundig og offentlig tilgjengelig konsekvensanalyse** av hvordan reformen kan påvirke språkkompetanse, rekruttering, geografiske forskjeller og framtidige utdanningsmuligheter.
3. **Dokumentere hvordan man vil sikre reell valgfrihet**, slik at elever ved mindre skoler og i distriktene ikke får vesentlig dårligere muligheter til å velge fremmedspråk.
4. **Inkludere internasjonale erfaringer og tidligere norske utredninger** i beslutningsgrunnlaget, særlig erfaringene fra England og anbefalingene i NOU 2019:25.
5. **Utvikle en modell som både ivaretar mestring og ambisjon**, slik at elever som strever med dagens krav får bedre tilpasning, samtidig som fremmedspråkenes plass i norsk utdanning ikke svekkes unødvendig.

En framtidsrettet videregående opplæring bør ikke bare gjøre det mulig for elevene å spesialisere seg tidligere. Den bør også gi dem kunnskaper, ferdigheter og perspektiver som åpner dører de ennå ikke vet at de vil ønske å gå gjennom.

Spørsmålet er derfor ikke bare hvor stor valgfrihet elevene skal ha i dag, men hvilke muligheter utdanningssystemet skal gi dem i framtiden.

Jeg håper disse perspektivene blir tatt med i det videre arbeidet med reformen.

Med vennlig hilsen,

Andrés Sorbera